

geput uit dien rijkdom, heeft den zin van een, voor het geheele volk verstaanbaar symbool, evenzeer als elke wajangfiguur aan elken man uit het volk van oudsher bekend, liefde, vereering of afschuw inboezemt.

Om de muzikale waarde van de gamelan aan te geven, kan ik niet beter doen dan aanhalen wat fijnvoelende Europeesche kunstenaars daarvan gezegd hebben: „Waar de krijgsmuziek bruut geweld, „moed en kracht moet typeeren, hooren wij de luide, heen en weer „klinkende klokkeklanken van de koperen bonangs en kenongs, „gepaard aan het heftig getrom op de gendang en aan het dreigend „gonggedreun; zij doen het hart sneller kloppen en geven wonderlijk „mooi het onstuimig karakter van den levendigen strijd weer.

„Gedurende den weemoedigen zang van vrouwen daarentegen, „is de zachte, in mineur gestemde gamelanbegeleiding heel lieflijk en „bekoorlijk melodieus. Tusschen het klankschoon geklingel-klangel van „de kleinere bonangs, weent, het harte roerend, de tweesnarige „rebab naast de tierelierende bamboefluit, die zingt als een vogel.” *)

En verder:

„Een avond in Pakoealaman. De gamelan verguldt den tijd. De tijd „vergeet zijn gewonen gang. Kwartieren krimpen ineen tot minuten, „minuten lijken als zalige uren zoo lang. Soms in haar zachte oogeblikken, „klinkt de muziek alsof ik de engelen hoor zingen. Soms, in haar halve „kracht, alsof ik alle klokkespellen van den hemel hoor. Soms, in haar „volle geweld, is het alsof er een bronzen storm door mijn slapen dondert.” †)

Reeds uit een oogpunt van kunst is dus de wajang van beteekenis, te meer waar wij hier staan voor een zeer karakteristiek Javaansch cultuurmonument, dat reeds meer dan tien eeuwen lang de belangstelling van een geheel volk heeft weten te behouden! Reeds lang voor de 11de eeuw na Chr. moet het schimmenspel op Java inheemsch zijn geweest en toen reeds kwamen de vertooningen en vormen overeen met de tegenwoordige. Zij zijn van zuiver Javaanschen oorsprong.

De machtige bekoring, die er van dit schimmenspel uitgaat, wijst er wel op hoe het den Javaan in zijn denken en voelen en zijn gemoedsleven beheerscht. En zoo is de wajang voor ons niet alleen een uitnemend en hoogst belangrijk middel tot bestudeering van het Javaansche volkarakter, maar bovenal om door te dringen tot zijn zieleleven.

De voorstelling van de Nibelungen op het doek geeft ons een beeld van het leven onzer voorvaderen, en toovert ons die lang vervlogen eeuwen weer voor oogen met al de poëzie van het in nevelen verborgen verleden, met zijn ridders en helden.

*) Th. B. van Lelyveld, in Mudato.

†) J. S. Brandts Buys, N. R. Ct. Maleditie van 4—5—20.